

De sociale staat van Almere

Opbrengsten van het co-onderzoek

Gemeente Almere

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

VERWEY Instituut
JONKER

PLATFORM31

kennis en netwerk voor stad en regio

Inhoud

Gemeente Almere

3. Achtergrond

6. Opzet co-onderzoek

7. Uitvoering co-onderzoek

9. Gesprekken met jongeren

15 Gesprekken met ouderen

23 Gesprekken met alleenstaande ouders

30. Conclusies co-onderzoek

VERWEY Instituut
JONKER

PLATFORM31

Auteurs/onderzoekers:

Cas Barendregt - Platform31/IVO

Hanneke Mateman – Movisie

Roos van Wijngaarden - Movisie

*met dank aan inwoners, vrijwilligers,
buurtprofessionals en organisaties in de
verschillende wijken!*

Achtergrond

De opbrengsten van het project 'Sociale staat van Almere' vormen de basis voor de sociaal-maatschappelijke koers van Almere voor de komende jaren.

Door middel van een documentenanalyse en benchmark is allereerst kennis uit eerder onderzoek over de sociale staat van Almere geordend en zijn door de onderzoekers in samenwerking met de belangrijkste dilemma's en aandachtspunten voor beleid en uitvoering geïdentificeerd. Maar bekend is dat in het sociale domein cijfers en statistieken onvoldoende zijn om de rijkheid, gelaagdheid en dynamiek van het leven van alledag voor bewoners en professionals in de uitvoering te doorgronden.

Daarom hebben we in het onderdeel Gesprek met de Stad gezocht naar manieren om de ervaringskennis van inwoners en professionele kennis van maatschappelijke partners toe te voegen, d.m.v. co-onderzoek met inwoners, thematafels met organisaties en een dialoog met alle betrokkenen in de stad (zie afbeelding op volgende pagina).

In dit verslag beperken we ons tot de opbrengsten van het onderdeel co-onderzoek.

Gemeente Almere

VERWEY JONKER
Instituut

__PLATFORM31__

In het welzijns- en zorgdomein werken onderzoekers steeds vaker samen met mensen uit de onderzochte doelgroep bij het verzamelen van onderzoeksdata.

In de literatuur wordt ook wel gesproken over peer onderzoekers, patiënt onderzoekers of ervaringsdeskundige onderzoekers, maar in het sociale domein is de term co-onderzoeker gebruikelijk.

Inwoners worden niet alleen zelf bevraagd maar worden ook in de gelegenheid gesteld om zelf “onderzoek” te gaan doen. Samen met inwoners kiezen de onderzoekers naar een passende vorm, zoals bijv. photo-voice, filmpjes, WhatsApp polls, straatinterviews, e.d.

Onderzoekers ervaren dat door inwoners actief te betrekken bij het onderzoek de herkenning van en draagvlak voor de uitkomsten en conclusies toeneemt en het proces daarnaast bijdraagt aan het stimuleren van actief burgerschap.

Bovendien maakt deze aanpak het mogelijk om met inwoners in gesprek te komen, die niet bereikt worden met de klassieke methoden zoals vragenlijsten, paneldiscussies en inspraakavonden.

Gemeente Almere

VERWEY JONKER Instituut

PLATFORM31

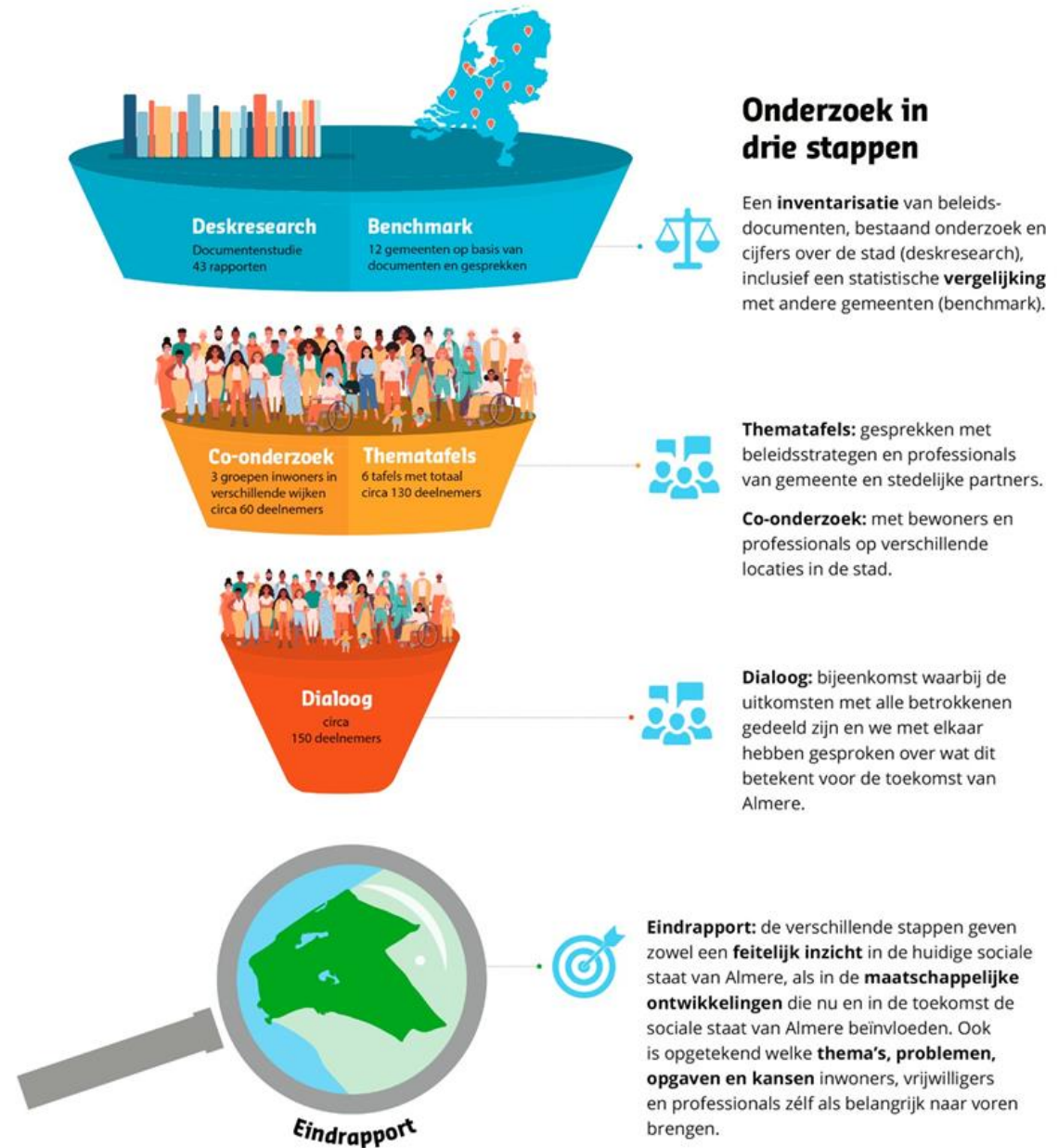
Gemeente Almere

kennis en aanpak van sociale vraagstukken

VERWEY JONKER Instituut

PLATFORM31

Opzet co-onderzoek

Op basis van het vooronderzoek zijn voor het co-onderzoek drie groepen inwoners geselecteerd: jongeren, ouderen, alleenstaande ouders. De bedoeling was om in de periode maart – mei 2023 met en door deze inwoners in hun eigen wijk of netwerk aanvullende en/of verdiepende kennis op te halen op (in iedere geval) de 5 hoofdthema's uit het onderzoek. De manier waarop dit zou gebeuren werd daarna in overleg met de betrokken inwoners bepaald.

Het doel van het co-onderzoek was om bestaande kennis te verdiepen en aanvullende kennis op te halen t.a.v. effecten van beleid voor subgroepen, onbedoelde gevolgen van beleid, veranderingen waardoor beleid niet (goed) meer werkt en ervaringen van mensen buiten beeld bij beleid te verzamelen.

Onderzoeksvragen die daarbij gebruikt werden waren o.m.: Hoe gebruiken en beleven bewoners hun buurt? Welke problemen ervaren ze? Welke krachten en kwaliteiten zijn aanwezig? Wat is nodig en wie kan daar iets in doen (gemeente, andere partijen en bewoners)?

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

Uitvoering co-onderzoek

Om met groepen inwoners in contact te komen hebben de onderzoekers gebruik gemaakt van intermediairs in de wijken; vrijwilligers en professionals (jongerenwerk, wijkteam, ouderenwerk). Zij zijn voor ons op zoek gegaan naar momenten en locaties om met jongeren, ouderen of alleenstaande ouders te spreken.

Dat bleek minder eenvoudig dan (op basis van ervaringen met dit type onderzoek in andere gemeenten) vooraf ingeschat. Er zijn in Almere weinig bestaande groepen om als vertrekpunt voor het co-onderzoek te gebruiken en de frequentie van bijeenkomsten was gering. Bovendien was er bij de inwoners de nodige aarzeling om mee te doen; er is sprake van weinig vertrouwen in de gemeente. Om het vertrouwen te winnen waren er meerdere contacten van sleutelpersonen en onderzoekers met de groepen nodig.

Uiteindelijk is het resultaat dat er met ruim 60 inwoners gesproken is. Zij hebben hun eigen ervaringen gedeeld met de onderzoekers, maar vertolken ook de stem van een bredere groep inwoners die in dezelfde situatie verkeren. D.m.v. whatsappvragenlijstjes en wijkwandelingen is geprobeerd om de inwoners zelf aanvullende informatie in hun eigen wijk of netwerk te laten verzamelen, maar dat is maar ten dele gelukt.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut
JONKER

__PLATFORM31__

De tijdsinvestering voor inwoners en sleutelpersonen en de periode van de Ramadan en meivakantie die midden in het co-onderzoek vielen, waren daarin de grootste belemmeringen.

Ook al is het eigen onderzoek door inwoners beperkt gebleven in vergelijking met de ambities vooraf, toch heeft dit kwalitatieve deel van het onderzoek waardevolle informatie opgeleverd. De inwoners die de onderzoekers uitgebreid gesproken hebben, vertegenwoordigden de drie aandachtsgroepen die uit de documentenanalyse naar voren waren gekomen. Bovendien bleek in de gesprekken dat de deelnemers normaliter niet snel hun stem laten horen via inspraakmomenten; deels zijn ze daarin teleurgesteld en hebben ze het gevoel dat de politiek toch haar eigen gang gaat, een andere deel van deze inwoners vindt het moeilijk om hun mening te uiten en voelt zich onveilig of niet bekwaam. Het verhaal van deze inwoners is daarmee ook het verhaal van een grotere groep inwoners van Almere die niet gehoor wordt via reguliere burgerparticipatieprocessen of vragenlijstonderzoek.

Na de aanvankelijk argwaan werden de gesprekken met de onderzoekers zeer gewaardeerd; inwoners voelen zich gehoord en serieus genomen. Aan het idee om zelf ook onderzoek te gaan doen als co-onderzoeker moesten inwoners erg wennen, maar een deel van de betrokkenen stond er zeker voor open om d.m.v. foto's, filmpjes, straatgesprekken, e .d. zelf informatie over hun wijk te verzamelen, maar had meer tijd en begeleiding nodig om dit ook daadwerkelijk uit te voeren. In de toekomst is dit, rekening houdend met deze randvoorwaarden, daarom zeker een vorm die (op wijkniveau) kan worden ingezet en inwoners actief betreft bij wijkanalyses en actieplannen.

Gemeente Almere

VERWEY JONKER Instituut

PLATFORM31

Gesprekken met jongeren

Wie hebben we gesproken

Er hebben twee groepsgesprekken plaatsgevonden in Almere Haven, bij jongerencentrum Trapnotov. Deze jongeren waren tussen de 14 en 21 jaar oud. In de eerste groep volgde het merendeel een vervolgopleiding. De tweede groep zaten allemaal op de middelbare school. In Almere Poort zijn er kortere gesprekken geweest bij buurthuis het Klokhuis met groepjes van 2 tot 4 kinderen in de leeftijd tussen de 8 en 12 jaar oud. Daarnaast zijn er in Almere Poort een paar één-op-één gesprekken geweest met jongeren tussen de 16 en 20 jaar oud. De groepen waren heel divers qua culturele achtergronden en jongens/meiden.

De thema's stonden niet vooraf vast en werden mede bepaald door de inbreng van de jongeren en kinderen zelf. Uiteraard zijn daarbij door de onderzoekers de hoofdthema's uit het onderzoek ingebracht indien nodig en passend.

De gesprekken met jongeren vonden plaats in een informele setting (met pizza's) en daarbij is een plattegrond van Almere gebruikt om met jongeren te kijken naar hun stad, leefomgeving, wensen en kansen. Zelf onderzoek doen zagen ze vanwege de tijdsinvestering niet zitten. Daarom is door de onderzoekers wel aanvullend gesproken met de jongerenwerkers om een completer beeld te krijgen.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

Gesprekken met jongeren: thema's

- **Thuis voelen en veilig voelen in de wijk**

Over het algemeen voelen de jongeren zich thuis in hun wijk. Ze wonen vaak zelf al lang in de wijk en ook veel vrienden wonen in de buurt. Haven voelt volgens de jongeren echt als een dorp. Iedereen kent elkaar en daardoor voelt het gezellig en veilig: “mensen letten op elkaar.” De jongeren zien dat er veel vernieuwd wordt in Haven en merken op dat er dus aan de toekomst van Haven wordt gedacht. Helaas worden de vernieuwingen ook weer vernield, waaronder de parkeergarage. Meestal door jongeren die niet uit Haven komen. Hierdoor voelen sommige jongeren zich ook minder veilig op bepaalde plekken in Haven. Minder veilig voelen sommige jongeren zich ook doordat er weinig verlichting is op bepaalde plekken. Daarom komen zij liever ook niet in Stedenwijk. In Poort voelen kinderen en jongeren zich wel thuis. Het is een nieuwbouwwijk, waar zij en hun vrienden al een tijdje wonen. Ze kennen de weg in hun wijk en spelen graag in de wijk, in het bijzonder in het Cascadepark. De jongeren voelen zich veilig in hun wijk. Ze vertellen dat er veel gezinnen wonen in de wijk en dat er veel op elkaar wordt gelet.

- **Activiteiten in de wijk**

De jongeren in Haven zijn heel blij dat ze bij Trapnotov terecht kunnen voor activiteiten, chillen met vrienden en om te gamen. Verder missen ze in de wijk wel andere dingen om te doen, zoals leuke winkels of sportactiviteiten. Ze gaven aan dat er vroeger (sport)activiteiten werden georganiseerd in de sporthal of in een grote oranje tent. Dat zouden ze graag weer zien.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

Er wordt aangegeven dat er voor de doelgroep 10-18 jaar oud veel wordt georganiseerd in Trapnotov, maar onder de 10 en boven de 18 jaar is er minder aanbod. De jongeren zien dat deze leeftijdsgroepen meer op straat gaat hangen en 'kattenkwaad' gaat uithalen.

In Poort is er een playground waar graag gevoetbald wordt. Hier ligt één voetbalveld, waardoor er bij veel belangstelling het recht van de sterkste geldt. De sterksten zijn vaak ook de oudste jongeren. De jongere kinderen vinden dat vaak jammer. Oudere jongeren beamen dat het recht van de sterkste niet altijd wenselijk is, maar geven ook aan dat je hierdoor wel voor jezelf leert opkomen. "Als je het op school niet leert, leer je het wel op de playground." Allemaal geven ze aan dat ze meer voetbalveldjes zouden willen in de wijk, en ook een skatepark zou leuk zijn.

De oudere jongeren geven aan dat zij een jongerencentrum, zoals Trapnotov in Haven, missen. De wijk Poort is volgens hen nog erg gericht op jonge kinderen, en is er voor de oudere doelgroep, naast het voetbalveld, weinig te doen. Jongerenwerkers van de Schoor proberen wel jongeren boven de 16 jaar aan te trekken, maar deze jongeren geven aan dat zij de plek (het Klokhuis) niet erg aantrekkelijk vinden om naar toe te gaan. Het Klokhuis is een gebouw in het Cascadepark in Almere Poort. Dit gebouw is ontworpen door kinderen, waardoor er veel kinderlijke elementen aan de binnenkant en buitenkant zijn aangebracht. Een minder aantrekkelijke plek om te zijn voor jongeren boven de 16 jaar.

Gemeente Almere

VERWEY JONKER Instituut

PLATFORM31

Gemeente Almere

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

VERWEY Instituut
JONKER

__PLATFORM31__

- **Wat doen jongeren verder in hun wijk en daarbuiten**

De jongere jeugd is erg op hun eigen wijk gericht. Ze spelen buiten in het Cascadepark, op het schoolplein in de buurt of ze gaan bij iemand thuis spelen. Zodra jongeren naar de middelbare school gaan, of een opleiding volgen bereidt hun leefwereld meer uit naar de rest van Almere, en ook daarbuiten. De middelbare school of de opleiding is vaak in een ander stadsdeel van Almere. Daarnaast nemen zij vaker een bijbaantje, bijvoorbeeld in de horeca of winkel in het centrum van Almere.

In hun vrije tijd vinden jongeren het leuk om de stad in te gaan om te winkelen of wat te eten. De jongeren uit Haven reizen veel met het OV (bus) in de stad. Fietsen doen zij minder, omdat hun fiets vaak gestolen wordt. Jongeren in Almere Poort pakken wel vaker de fiets. Ook gaan jongeren graag naar Amsterdam, om daar vrienden op te zoeken. Daarnaast vinden jongeren het leuk gericht een activiteit te doen, zoals naar de dierentuin, de spa, een museum of voetballen. Ze bekostigen dit met een bijbaantje. De jongeren hebben het idee dat ze genoeg verdienen om deze activiteiten te bekostigen. “Ik heb wel het idee dat ik genoeg leuke dingen kan doen met wat ik verdien. Natuurlijk kan het niet al te gek, maar je moet blij zijn met wat je hebt.”

Gemeente Almere

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

VERWEY Instituut
JONKER

__PLATFORM31__

- **De toekomst**

De kinderen en jongeren in Haven en Poort zien zichzelf nog wel een tijdje in de wijk wonen. Sommigen willen nog lang niet weg, vanwege hun vrienden in de buurt, het dorpse gevoel en rust (Haven) en het vertrouwde (Poort). Andere jongeren willen op een gegeven moment wel in een andere omgeving wonen en een nieuwe woonplek ontdekken. Amsterdam wordt hierbij vaak als woonplaats veel genoemd. Sommige jongeren hebben voor de verre toekomst grote dromen, zoals in Amerika wonen, in België (rustig en goedkoop) of anders de loterij winnen.

- **Jongerenwerk in de wijk**

Jongerencentrum Trapnotov wordt zowel in Haven als in Poort omschreven als een leuke en fijne plek om te zijn. Jongeren geven aan dat ze bij Trapnotov terecht kunnen voor gezelligheid, leuke activiteiten en voor een luisterend oor. Zo vertelde een jongere dat zij “gedoe” had op school, en dat de school alleen naar haar ouders luisterde en niet zozeer naar haar. Het was fijn voor haar dat er bij Trapnotov ook goed geluisterd werd naar haar kant van het verhaal. Verder vertelde een jongerenwerker dat zij bij Trapnotov een jongen hebben aangeboden om muziekworkshops te geven, tegen een vergoeding. Deze jongen hebben ze in dit opzicht “van de straat gehaald” en zijn passie kunnen laten uitoefenen en delen met anderen. Hierdoor heeft hij nieuwe vrienden gemaakt en ziet hij zijn oude vrienden van de straat een stuk minder. In Poort zouden de jongeren en jongerenwerkers ook graag een vaste plek hebben om elkaar te ontmoeten. Deze plek zou idealiter dichtbij de playground liggen, waar nu vaak jongeren al samenkomen.

Conclusies gesprekken met jongeren

- Jongeren voelen zich thuis in hun wijk en in Almere; een groot deel ziet zichzelf ook nog lang in Almere wonen.
- Jongeren voelen zich over het algemeen veilig in hun wijk, behalve op plekken met weinig verlichting of die door vandalisme zijn beschadigd.
- Jongeren missen aantrekkelijke activiteiten in hun wijk voor alle leeftijden (ook voor de 18+ doelgroep).
- Jongerencentrum Trapnotov wordt als voorbeeld gezien binnen en buiten Haven; andere voorzieningen passen qua sfeer en uitstraling niet altijd bij de doelgroep.
- Het jongerenwerk in Almere is belangrijk voor de onderlinge ontmoeting, een luisterend oor bij eenzaamheid of problemen en voor ontspannende activiteiten. Het heeft daarbij een preventieve rol.

Gemeente Almere

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

VERWEY Instituut
JONKER

__PLATFORM31__

Gesprekken met ouderen

Wie hebben we gesproken

Er is gesproken met een groep uit Tussen de Vaarten (Samen 70+) en een groep in Almere Poort (Koffiegroep). De bijeenkomst met Samen 70+ was een groepsbijeenkomst, de gesprekken met de Koffiegroep in Almere Poort waren afzonderlijk in kleinere groepjes ouderen. Daarnaast zijn oriënterende telefoongesprekken gevoerd met tussenpersonen.

In beide koffiegroepen zijn de vrouwen (ruim) in de meerderheid. Beide koffiegroepen zijn van gemengde culturele komaf. Tevens zijn de betrokken ouderen nog redelijk mobiel zijn: met stok, rollator of scootmobiel of met de buurtaxi Het Vaartje. De senioren die we niet gesproken hebben zijn waarschijnlijk of zelf nog heel mobiel, zelfstandig en leunend op eigen netwerk, of juist niet mobiel en op zichzelf gericht (eenzaam?).

Het wantrouwen t.a.v. de gemeente en de weerstand tegen het onderzoek waren groot; ondanks meerdere gesprekken waren zij niet bereid om zelf verder onderzoek te doen. Met een van de groepen is door de onderzoekers nog wel een korte wandeling door de wijk gemaakt met name om zicht te krijgen op onveilige plakken in de omgeving. Dit resulteerde vooral in klachten over obstakels op trottoirs, slecht onderhoud trottoirs en wegdek en onveilige oversteekplaatsen.

Gemeente Almere

VERWEY JONKER Instituut

PLATFORM31

Gesprekken met ouderen: thema's

- **Eenzaamheid**

De sterkste eenzaamheidssignalen kwamen uit Poort, waar tegelijkertijd ook de sterkste indruk van community ontstond (zie aldaar). De senioren in Tussen de Vaarten spraken niet over eenzaamheid, maar lieten doorschemeren dat contact met jongere burens niet vanzelfsprekend is, ondanks de App-groepen waar ze inzitten. Uitzondering is M.: ze woont in een 50+ complex. Er is een Whatsappgroep, en ze heeft sleutels van de burens. Een keer per maand is er klaverjassen en bingo. Zij gaat naar de bingo. “Ik kan er goed tegen”, zegt T. (81jr) over eenzaamheid, “maar alleen zijn is niet fijn, nooit. En met wie je ook praat, je blijft alleen.” T. voelt zich alleen sinds haar man is overleden. Ze vindt dat niet fijn, maar anderzijds wil ze ook alles met jan-en-alleman delen, want: “je wil ook wel particulier blijven”. Ze heeft regelmatig contact met haar zus en dochter. J. (71jr) heeft nog haar man, maar sinds hij drie jaar geleden een herseninfarct heeft gehad, kan ze niet meer goed met hem praten. Ze wordt daar tijdens het gesprek emotioneel over. Hij is veranderd, achterdochtig geworden. Ze kan daarover ook niet goed met anderen praten.

- **Community**

In Poort is een flink deel van de deelnemers woonachtig in een appartementencomplex gericht op senioren. Deelnemers kennen elkaar onderling, rijden met elkaar mee. Het appartementencomplex fungeert als een soort community, in ieder geval voor een deel van hen.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

Ze komen bij elkaar op bezoek. Treffen elkaar bij de ingang en praten daar met elkaar. Ook bieden zij onderling steun (hulp bij helpen opstaan echtgenoot). Er werd een persoon genoemd die regelmatig activiteiten organiseert (geen deelnemer koffieochtend) en dat werd gewaardeerd.

In Tussen de Vaarten wonen de deelnemers verspreid over de wijk en daarbuiten. Zij wonen in gewone straten of appartementen. Vaak zijn ze deelnemer aan een App-groep in de buurt. Hieruit komt onderling contact en hulp voort. Dat werkt goed, maar toch voelen zij zich soms bezwaard hulp te vragen, omdat de burens zo druk zijn (tweeverdieners) of omdat zij merken dat de burens wat afhoudend zijn. Verhuizing en overlijden lijken het gevoel van vertrouwdheid met de rest en nieuwkomers te schaden. De contacten worden losser. Plantjes water geven en op de sleutel passen tijdens vakanties helpt contact met burens inhoud te geven.

- **Gezondheid**

De gezondheid van deelnemers zelf of hun partner drukt op het dagelijks leven. Er wordt meer afhankelijkheid gevoeld, mobiliteit neemt feitelijk af en ziekte van partner (dementie) drukt op het gemoed. Om die reden is een aantal mensen (in Poort) de kinderen achterna verhuisd, zodat ze op hen een beroep kunnen doen, en op de kleinkinderen kunnen passen. Een deelnemer uit Poort is sinds haar herseninfarct, inmiddels meer dan 15 jaar geleden, aan een kant verlamd. Zij struikelde laatste over de enige drempel in huis en kon niet opstaan, haar man kon haar niet helpen. Gelukkig kwam de buurman “Hij is al 82 maar ijzersterk” en zette haar in een wip weer overeind.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

- **Mobiliteit met gebreken**

Dit onderwerp is verweven met andere onderwerpen. In Tussen de Vaarten waren er meer ouderen met hulpmiddelen dan in Poort. Er zijn uiteraard onderlinge verschillen: een 80plusser die nog kordaat showt hoe je met de rollator een stoeprand neemt en prat gaat op het OV, en een iets jongere leeftijdgenoot die met haar rollator de zaal uit schuifelt en met buurttaxi 'het Vaartje' wordt thuisgebracht.

Het openbaar vervoer is niet populair: chauffeurs houden onvoldoende rekening met kwetsbaarheid. De zorgtaxi werkt wel, maar je moet vaak lang wachten. In Tussen de Vaarten, kwam een vrouw met de scootmobiel. Zij is dankzij dat apparaat behoorlijk mobiel en heeft een flinke actieradius. Nadeel is dat haar apparaat regelmatig kapot is en dat reparatie lang duurt en een vervangende scootmobiel niet snel is geregeld én kort beschikbaar is. In Tussen de Vaarten werd geklaagd over kapot wegdek dat hinderlijk is voor rollator en stok. Ook de fietsersbrug, bij buurthuis Cobra, is voor de meesten onneembaar steil.

In Poort speelt het mobiliteitsprobleem minder. Enkele deelnemers aan de koffieochtend komen met de auto en nemen dan iemand mee. Buurthuis De Ruimte ligt voor de bewoners van het appartementencomplex bijna een kilometer verder dan buurthuis Amerika, toch komt een aantal lopend, behalve met slecht weer, dan nemen ze de bus (2 haltes). Enkele deelnemers buiten Poort komen met de auto. Een deelnemer verhuisde juist naar Almere Poort vanwege de nabijheid van het treinstation. Deze persoon gaat nog regelmatig naar Amsterdam.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

- **Buitenruimte**

De senioren van Poort missen gezelligheid in de wijk. Er mist een centrum met (goedkope) winkeltjes. Een plek, zoals bij de Hema, waar je “even een bakkie ken doen.” Het was ooit wel aangekondigd dat het zou komen, maar het is er niet. Er is wel iets op de Europalaan, een bibliotheek en fitness maar verder niets. “Tegen de tijd dat het er is, zijn wij al dood”, zegt G. over de (vermeende) beloftes van de gemeente.

In Tussen de Vaarten lijkt dit probleem niet te spelen. Er worden twee supermarkten genoemd waar mensen naartoe gaan. Wel ervaren enkele senioren onveiligheid door hangjongeren in auto’s en op scooters. Je kunt er niets van zeggen zonder een grote mond te krijgen. Als ze komen, gaan de ramen dicht tegen de herrie en wietlucht.

- **Organisatiegraad**

In Poort organiseert een vrijwilliger, de koffieochtenden in buurthuis De Ruimte. Zij maakt elke keer wat lekkers klaar voor de deelnemers. De deelnemers trakteren ook onderling bij verjaardagen. De koffie moeten ze zelf kopen. Met een koffiekaart is het een paar dubbeltjes goedkoper. Veel mensen hebben een koffiekaart.

Deelnemers uit het appartementencomplex klagen (onafhankelijk van elkaar) over het beëindigen van de activiteiten in buurthuis Amerika, vlakbij het complex. Na corona is er niets meer opgestart. Ze vinden dat jammer, want nu hebben ze alleen nog de koffieochtend (12 – 20 deelnemers), en geen Zumba en bingo meer. Van de vrijwilliger kun je redelijkerwijs niet meer verwachten dan dat ze nu doet. Ze heeft er niet de opleiding voor, niet de tijd en niet de gezondheid. De ouderenwerker van voor Poort doet geen opbouwwerk, alleen huisbezoeken op aangeven van het wijkteam.

In Tussen de Vaarten wordt 'Samen70+' (deelnemers 6 – 8, wisselende samenstelling) gerund door een opbouwwerker. Zij moedigt deelnemers aan te komen, zij organiseerde, samen met een collega de elektrisch buurttaxi 'het Vaartje', ze organiseert in de zomer uitjes en is nu bezig met een gezamenlijk moestuin.

- **Bestaanszekerheid**

Het lijkt dat in Almere Poort de senioren wat meer bestedingsruimte hebben. Een van de deelnemers kent vooral senioren die in het buurthuis met hun VVE komen vergaderen. De wijk is nieuw, de huizen zien er mooi uit, er zit nog geen sleet op.

Maar in gesprek met de senioren blijkt dat ze wel degelijk op de kleintjes moeten letten. Dat blijkt onder andere uit de behoefte aan een goedkope(re) supermarkt, en in het gedroomde winkelcentrum zitten "goedkope winkeltjes" en ook "de Action". Hoewel er zeker deelnemers zijn met een goed pensioen, zijn er dus ook deelnemers die minder te besteden hebben. Het chagrijn over buurthuis Amerika gaat niet uitsluitend over het wegvallen van de activiteiten, maar ook over geld. In buurthuis De Ruimte, worden ook activiteiten (yoga en Zumba) georganiseerd, maar die kosten € 6,50 per keer en zijn daardoor te duur voor velen.

De vrijwilligster van de Koffiegroep in Almere Poort vermoedt dat de mensen die krap(per) bij kas zitten en/of slechter te been zijn, om die redenen niet naar de koffieochtend komen. Ze wil best mensen ophalen, maar wil dat niet alleen doen. Ze wil wel samenwerken met de opbouwwerker van het wijkteam, maar die is helaas langdurig ziek.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

Volgens de opbouwwerker in Tussen de Vaarten, hebben de deelnemers aan Samen70+, het niet erg breed, maar leven ze voldoende zuinig om hun eigen bijdrage te kunnen betalen voor de uitjes die worden georganiseerd. Op het eind van het groepsgesprek werd genoemd dat de boodschappen zo duur waren geworden en ook de OV tarieven waren gestegen.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

Conclusies gesprekken met ouderen

- Communities of gemeenschappen zijn er in soorten en maten; het kan gaan om een op de juiste wijze ingericht wooncomplex, maar ook een app-groep kunnen fungeren als een gemeenschap, waar mensen steun en zingeving aan ontleen.
- Gezondheid drukt een grote stempel op het dagelijks leven (afhankelijkheid, gemoed); investeringen in gezonde leefstijl zijn daarom van belang om ook zelfstandigheid en levensgeluk te bevorderen.
- Hulpmiddelen zijn niet altijd beschikbaar, waardoor zelfstandig leven beperkt wordt.
- De mobiliteit van senioren is gebrekkig vanwege obstakels in de buitenruimte, onveilige trottoirs en oversteekplaatsen, maar ook doordat het bestaande OV is onvoldoende senior-proof is (te ongeduldige, te hard remmen en optrekken). Daardoor komen mensen in een isolement terecht en blijven voorzieningen onbenut.
- Activiteiten worden georganiseerd, maar vaak ook weer snel beëindigd. Zo ontstaat er geen groepsvorming en -binding.
- Krappe financiën leiden tot gebrekkige participatie in ontmoetings- en beweegactiviteiten omdat ouderen de vervoers- en/of deelnamekosten niet kunnen betalen. Commerciële beweegactiviteiten zijn onbetaalbaar.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut
JONKER

__PLATFORM31__

Gesprekken met alleenstaande ouders

Wie hebben we gesproken

Er zijn gesprekken geweest met twee groepen (min of meer georganiseerde) alleenstaande moeders. Voor deze vrouwen geldt dat zij regelmatig een koffieochtend van Moms4Moms (Literatuurwijk) bezoeken of deelnemen aan een Perspectief-groep (Staatsliedenwijk). Witte, hoger opgeleide alleenstaande moeders en de groep alleenstaande vaders hebben we via de georganiseerde groepen dus niet bereikt. Desondanks is de informatie uit de Moms4Momsgroep en Perspectiefgroep relevant, omdat we hier bij uitstek zien waar alleenstaande ouders kwetsbaar zijn, maar ook wat hen helpt om zelfredzaam te worden of te blijven. Moms4Moms is er speciaal voor alleenstaande moeders in Almere van 27 jaar en ouder, die een inkomen hebben op minimum (bijstand) niveau. De meerderheid van deze vrouwen heeft een Surinaamse of Arubaans/Antilliaanse afkomst en is rond de 30 jaar oud. De vrouwen die deelnemen aan de Perspectiefgroep zijn gedupeerden van de Toeslagenaffaire en mede daardoor is deze groep meer divers van samenstelling; er is sprake van een grotere variatie in etniciteit, leeftijd en opleidingsniveau.

In de onderzoeksperiode waren er maar weinig bijeenkomsten van deze groepen. Daarom is daarnaast ook gesproken met betrokken professionals en vrijwilligers om te kijken of het beeld representatief was. De betrokken inwoners wilden graag meewerken aan een co-onderzoek door hun eigen netwerk te bevragen, maar konden dat in de onderzoeksperiode niet uitvoeren als gevolg van hun vaak instabiele privé-situatie, de Ramadan en meivakantie.

Gemeente Almere

VERWEY JONKER Instituut

PLATFORM31

Gesprekken met alleenstaande ouders: thema's

- **Eenzaamheid**

Wat in beide groepen ouders opvalt is de eenzaamheid van veel alleenstaande ouders; de vrouwen staan er veelal letterlijk en figuurlijk alleen voor. Ze hebben veelal geen of nauwelijks sociale netwerken. Bij sommige vrouwen is door echtscheiding een (deel van) de kennissen en vrienden weggevallen, omdat deze behoorden bij de ex-partner of omdat men na de scheiding verhuisd is naar Almere.

Een andere belangrijke oorzaak van het sociale isolement is het feit dat ze last hebben van chronisch tijdgebrek door het moeten combineren van werk/opleiding en zorg voor de kinderen”; “Je staat 24 uur per dag aan!”

De ontmoetingen in bijvoorbeeld de Moms4Moms groep worden ook echt beleefd als de enige tijd voor jezelf in de week, waar ze intens van genieten. Wat daarbij opvalt is het feit dat veel van deze alleenstaande ouders erg beschermend zijn naar hun kinderen en daardoor niet snel een vreemde de zorg over hun kinderen zullen toevertrouwen; een buurvrouw of andere oppas vragen om even op de kinderen te letten, zodat ze zelf naar opleiding of vrijetijdsbesteding kunnen zullen ze dan ook niet gauw doen. Contact met burens is er sowieso niet of nauwelijks (of alleen in negatieve zin in de vorm van overlast); taal- en cultuurverschillen, wantrouwen en tijdgebrek zijn daar debet aan.

Gemeente Almere

VERWEY JONKER Instituut

PLATFORM31

De vrouwen hebben wel behoefte om hun ervaringen met andere alleenstaanden te delen (zogenaamde lotgenotencontact), maar het valt niet mee om aansluiting te vinden bij een groep. De deelnemers aan Moms4Moms en Perspectief zijn afkomstig uit verschillende wijken in Almere en moeten soms ver reizen om een dergelijke lotgenotengroep te vinden. Contact met lotgenoten helpt hen, omdat ze daar herkenning vinden en makkelijker over hun schaamte vanwege hun problemen heen stappen. In sommige gevallen ontstaan er in deze groep vriendschappen als begin van een (nieuwe) sociaal netwerk.

Ontmoetingsplekken zoals de buurthuizen waar Moms4Moms en Perspectief samen komen zijn niet in alle wijken aanwezig en ook locatie-onafhankelijke activiteiten die volgens de betrokken professionals wel georganiseerd worden zijn soms onbekend bij deze ouders.

- **Economische situatie**

Uit onderzoek weten we dat eenoudergezinnen economisch kwetsbaar zijn en daardoor een groter risico lopen op schulden of armoede. Voor de ouders in de twee groepen in het onderzoek geldt dat in hoge mate. Ze doen allemaal hun best om de situatie voor henzelf en hun kinderen te verbeteren, maar werken vaak op basis van tijdelijke contracten en/of in laagbetaald werk. Ze zijn er trots op dat ze het met veel kunst- en vliegwerk toch rond kunnen komen van hun schamele inkomen.

Opvallend was in de gesprekken dat een deel van de vrouwen onvoldoende op de hoogte bleek van allerlei inkomensregelingen (of liever niet afhankelijk willen zijn van de gemeente) of voorzieningen. Laaggeletterdheid speelt daarbij soms een rol, maar ook gebrekkige vindbaarheid van voorzieningen.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut
JONKER

__PLATFORM31__

Zo gaven vrouwen aan dat ze geen gebruik maken van de Voedselbank omdat de reis er naar toe hen 10 euro kost, terwijl in het gesprek bleek dat er dichterbij een (particuliere) voedselbank is, maar daarvan was bij de vrouwen het bestaan niet bekend.

Via Perspectief en Moms4Moms wordt deze vrouwen wel de kans geboden om door middel van scholing en (vrijwilligers)werkervaring een beter betaalde baan te vinden en die kans grijpen de meesten met beide handen aan. Een belangrijke voorwaarde voor een baan met meer perspectief is het beheersen van de Nederlandse taal in woord en geschrift; dat blijkt voor sommige vrouwen een bottleneck, omdat de taalcursussen gegeven worden op tijdstippen die niet te combineren zijn met hun zorgtaken.

- **Woonsituatie**

Veel gezinnen wonen in oude, te kleine en vaak slecht onderhouden huurwoningen (veelal appartementen). Tijdens de gesprekken werd er door meerdere vrouwen geklaagd over bijv. slechte isolatie en problemen met vocht en schimmels. De woningcorporatie verwacht dat bewoners zelf deze problemen aanpakken, maar de meeste ouders weten niet hoe of hebben daar de financiële middelen niet voor.

Het merendeel van de vrouwen heeft geen eigen slaapkamer, maar moet haar slaapkamer delen met 1 of meerdere kinderen. Ook kinderen delen vaak een slaapkamer, en dat levert problemen op als jongens en meisjes ouder worden en een kamer moeten delen.

Sommige ouders die we gesproken hebben waren weinig positief over hun woonomgeving als het gaat om de sociale samenhang van de buurt, aantrekkelijkheid, veiligheid en het opgroeiklimaat in de buurt. Ouders in de oudere buurten klagen over criminaliteit en overlast van dealers.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

De Molenbuurt en Noorderplassen werden negatief beoordeeld als het gaat om gebrek aan goede speelplekken voor kinderen en speelveldjes die verontreinigd zijn door hondenpoep. De Kruidenwijk werd wel positief gewaardeerd en kent volgens de moeders veel fijne plekken om met je kinderen naar toe te gaan.

- **Opvoeding**

De ouders maken zich grote zorgen om hun kinderen; ze proberen streng te zijn, maar hebben het gevoel dat ze de grip op hun kinderen verliezen naarmate die ouder worden (ook omdat ze er zelf door werk en woon-werkverkeer een groot deel van de dag niet thuis zijn). De buurt en straat zijn onveilige plekken voor hun kinderen.

Wat het extra lastig maakt is dat ze geen of weinig steun hebben van familie (door verhuizing of scheiding) en soms komen daarbovenop dan nog conflicten met een ex-partner.

Ze zijn aarzelend in het zoeken van professionele hulp bij opvoeding, omdat ze bang zijn dat hulpverleners zich teveel gaan bemoeien met hun privé-situatie, ze zich schamen voor hun woonsituatie of negatieve ervaringen hebben gehad.

De meeste ouders proberen hun kinderen zo min mogelijk te belasten met hun zorgen, maar voelen zich te kortschieten in tijd, aandacht en mogelijkheden die ze hun kinderen kunnen bieden. Ze zouden graag eens met hun kinderen een dagje uit gaan of gunnen hun tienerdochter de privacy van een eigen kamer, maar dat is voor de meesten niet weggelegd.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut JONKER

PLATFORM31

- **Gezondheid**

Het alleenstaand ouderschap vergt veel van mensen; een flink deel van de vrouwen heeft te maken met mentale gezondheidsproblemen als gevolg van de (financiële) stress, zorgen om opgroeiende kinderen en/of voelt zich onder druk gezet door hun werkgever. Stress en financiële problemen hebben soms ook lichamelijke klachten tot gevolg, waardoor mensen hoge zorgkosten hebben en/of hun baan verliezen.

- **Steun**

Op de vraag wat ze nodig hebben om een beter kwaliteit van leven te hebben en zelfredzamer te worden geven de inwoners de volgende antwoorden:

- Ik wil (beter betaald) werk, maar daarvoor is het nodig dat iemand gedurende langere tijd met mij kijkt naar mijn mogelijkheden, mij de weg wijst en mij blijft motiveren
- Ik moet de taal beter leren
- Ik wil andere ouders ontmoeten en met hen praten over mijn eigen ontwikkeling en de opvoeding van mijn kinderen
- Ik heb iemand nodig die me helpt met praktische zaken (waar vind ik?, hoe kan ik?)
- Een uurtje per week gezelligheid en ontspanning zonder de kinderen
- Een ruimere, prettige woning in een veilige omgeving voor mijn kinderen

Gemeente Almere

VERWEY JONKER Instituut

PLATFORM31

Conclusies gesprekken met alleenstaande ouders

Gemeente Almere

kennis en aanpak van sociale vraagstukken

VERWEY Instituut JONKER

__PLATFORM31__

- In het algemeen zijn ze positief ingesteld, maar ze zijn erg onzeker over hun kansen en mogelijkheden. Ze hebben te maken met niet passend huisvesting, onzeker of laagbetaald werk, minimuminkomen, weinig sociale steun en een wankelende gezondheid.
- Er is behoefte aan ontmoeting met lotgenoten voor onderlinge steun, als uitlaatklep, maar ook om uitgedaagd te worden in eigen ontwikkeling.
- De eenzaamheid/ sociaal isolement bij veel alleenstaande ouders is groot, door de continue zorg voor hun kinderen blijft er geen vrije tijd over.
- Aanwezige voorzieningen/regelingen blijven deels onbenut vanwege gebrek aan kennis, gebrekkige toegang of uit schaamte/trots.
- Gebrekkige taalbeheersing vormt vaak een obstakel naar (beter) betaald werk. Taalonderwijs kent lange wachtlijsten of wordt gegeven op tijden die niet te combineren zijn met werk en/of kinderen.

Conclusies co-onderzoek

- Inwoners van Almere ervaren hun leefomgeving heel wisselend; de voorzieningen, huisvesting en veiligheid in de eigen wijk bepalen in hoge mate of men in Almere prettig woont. De mate van mobiliteit is daarop van invloed; naarmate inwoners mobieler zijn, maken ze gemakkelijker gebruik van voorzieningen in andere wijken.
- Daarnaast wordt de toegang tot voorzieningen ook bepaald door de inkomenssituatie; inwoners met minder geld maken minder gebruik van voorzieningen vanwege vervoerskosten, abonnementsgeld, e.d.
- Waar jongeren zodra ze wat ouder worden de hele stad als hun domein zien en ervaren, zijn veel senioren en alleenstaande ouders meer op hun directe omgeving aangewezen. Met name voor deze groepen (en voor jongere jeugd) zijn laagdrempelige ontmoetingsplekken in de buurt van belang om het sociale isolement te doorbreken.
- Het vraagt om een langdurige investering in vertrouwde gezichten van professionals en vrijwilligers om ondersteunend contact op te bouwen met de meer geïsoleerde inwoners; het kost tijd en tact om de gevoelens van schaamte, trots, wantrouwen of weerstand te doorbreken. Goede relaties vormen de basis voor effectieve activering en/of toeleiding naar hulp of voorzieningen.

Gemeente Almere

VERWEY Instituut
JONKER

__PLATFORM31__